

Illustratie in
lief, zegent
geleden"
als „Uit
n 1908 de
renk", dat
it leidt, en
be beschrij-
jk XVI van
e guillotine
geschreven
nings pers-
leze biblio-
id nummer
uk van zijn
der groote

C. T.

ika.

The Right
belangrijke
ht zag. Be-
sef, achttien
lste en aan
114—18 den
rmeest och-
se beproefd
rustzijn om-
n een gron-
s principe,
ien, waarin
gt het in-
s, die naar
atuur, zegt
amen, orga-
en. Atomen,
tijn beperkte
eenige zelf-
s. Maar ook
lfs de maat-
vholes) door
n alle struc-
nlijkheid,
append mid-
e is dus een
niet alleen
eden, heden
un optreden
org, dat de
gd, niet op
an wel-zijn,
ast gegrond
ij nooit ver-

t in dit werk
dat men bij
ben we hier
i de Levens-
Verwonderen
hij moge al
erd hebben,
id-Afrika is
en. Het volk
mee in de
j van heden
uger en Chr.
Maar er zijn
ijkheden, die
eld.

t, zoodra hij
geen almor-
er een zelf-
iet zelf zijn
vinden, niet
en, die niet
ft door allen
zelfstandige
arin zoozeer
bhen gedrukt
kerk en hun

re schaduw-
ut strevingen
ingen, die de
. Als die be-
ontstaat in
alsstarrigheid
oedigen boer-
den, en zoo
den harden
van het wils-
seftijd, zoodat
blijft naver-
en neigingen
dter kweek-
venis overal
kt, dit neemt
zijn bodem,
de gunstigste
mijkheden te
uphie van Piet

Relief zegt G. S. Preller: „Al zijn tijdgenoot getuig van hem, dat hij moedig was en 'n man van groot beleid, dat hij in hoge mate die seldsame gave besit 't om vertrouwen in te boesen en gesag uit te oefen. Hij was net die man daarnaar om die losse bestanddeelen van die Trek tot één groot geheel te vorm, en die grondslag te leg van 'n toekomstige vrije Afrikaner Nasie".

Hieruit blijkt, dat het Holisme in de praktijk reeds negentig jaren geleden in Zuid-Afrika bekend was. Toen Piet Retief bij de voortrekkers aankwam te Vetrivier in 1837, waren er duizend wagens bijeen, van zes verschillende lagers, met ontfrent 1000 weerbare mannen. Het gelukte hem in korten tijd een geregeld burgerlijk bewind samen te stellen, de kerkelijke zaken te regelen en de twee vroegere leiders Maritz en Potgieter met elkander te verzoenen.

Retief was destijds zeven en vijftig jaar oud, niet groot maar gezet van postuur en uit zijn doordringende donkerbruine oogen fonkelde het licht van moed en leven. Zijn aangename, innemende, ernstig-vriendelijke gelaatstrekken boezemden allerwege vertrouwen in bij allen, die hem omringden. Zonder den naam te dragen, want zijn titel was die van gouverneur, is Retief in werkelijkheid de eerste en ook de eenigste president geweest over de gezamenlijke Boeren Emigranten. Nog nooit te voren, en, helaas, ook nog nooit na dien tijd, waren de Afrikaners zoo groot als daar op het Winburgsche kule veld.

Uit deze beschrijving blijkt duidelijk, dat Piet Retief een sterke persoonlijkheid bezat. Hetzelfde wordt ook getuigd van Paul Kruger door diens biograaf, J. F. van Oordt.

„Paul Kruger is als een rots. Hij is een farsch gebouwd man, breed geschoouderd, het gelaat insgelijks breed, maar de oogen eenigszins verkleind, wat zijn gelaat een eigenaardige uitdrukking geeft. Wordt Z. H. E. D. opgewonden, dan opent hij de oogen heel wat meer, en 'dan bemerkt men, dat er vuur en kracht in die oogen zit, en iets gedetermineerds, dat tot u zegt: zoo is dit. De hoeken van den mond zijn vast gesloten, en vermeerderen die farsche uitdrukking, die de kentering van den President is." Volgens dezen biograaf was Paul Kruger stijfhoofdig, ja hij kon zelfs koppig genoemd worden. „Wees getrouw, maar vertrouw niemand", zou volgens hem Kruger's levensspreuk geweest zijn. Zijn voorzichtigheid grensde aan achterdocht. Ook bezat hij een eigenaardigen humor, om menschen er in te laten loopen.

Deze teekening is echter niet geheel juist. De man, die tijdens den burgeroorlog van 1863—'64, toen broeders elkaar beschoten, tusschen de kogels door insprong om het vechten te staken en ze met elkaar te verzoenen, moet meer plooibaar geweest zijn dan Van Oordt aanneemt. De schrijver rekent te weinig met Kruger's geloof, dat hem in staat stelde om niet alleen anderen maar ook zichzelf te overwinnen, en dat hem vervulde met een groote liefde voor Christus en Zijn Koninkrijk. Kruger's persoonlijkheid was één vast geheel, hoewel hij bijna geen onderricht en geen wetenschappelijke opleiding genoten had. Maar zijn geloof maakte hem tot één geheel en deed hem ook strijden voor de eenheid van zijn volk. Er is dus nog een ander Holisme, dan dat door evolutie tot stand komt, n.l. de eenheid der goddelijke wet, en deze kende Kruger goed. Niet het Britsche rijk, noch een volkenbond waren voor hem geheelen, waarin hij zijn volk gaarne zag opgenomen, maar het Koninkrijk der hemelen was voor hem het geheel der geheelen, waarvoor hij leefde en arbeide.

Het volk van Zuid-Afrika is thans één geheel. De Unie werd in 1910 gevormd door vier Engelsche kolonies, die zelfregeering hadden, en blijkt een succes te zijn. Er is een nationaal besef ontwaakt, dat uitkomt in de taalbeweging, de handelspolitiek en den strijd voor onafhankelijkheid, die thans gewonnen is. Deze eenheid in idee triomfeert zelfs over rassenstrijd, en over verschil van godsdienstige en economische belangen. Maar toen deze eenheid der volksidee nog niet bestond, kende Zuid-Afrika slechts de eenheid van leiders, vooral in Transvaal en Oranje-Vrijstaat. Men ging met zijn erkende leiders door dik en door dun. Gen. L. Botha, om een enkel voorbeeld te noemen, kreeg van het volk dingen gedaan, waar bijna iedereen tegen was, omdat men hem niet wilde afvallen. Ook door dezen trek is Zuid-Afrika altijd een vruchtbare bodem voor het Holisme geweest.

De periode der volgzzaamheid is echter verstreken, zoowel op theoretisch als praktisch gebied. Er zijn drie kerkformaties in de Transvaal-provincie (in de overige twee onder de Afrikaners, n.l. de Hervormde Kerk, de Geref. Kerk en de Ned. Geref. Kerk. Er is een tijd geweest, dat vele leden dier kerken daarbij behoorden, omdat hun families daarbij waren. Doch thans komt er al meer ontwaking, zoodat menig jeugdig lid, althans van de Geref. Kerk, ons het best bekend, heel goed zijn kerkelijk standpunt weet te verdedigen. En zoo gaat het ook op staatkundig gebied. Kon in vroegere dagen een voorman heel goed zonder program zijn aanhangers leiden, of kon hij naar verkiezing punten daarvan op zij zetten, thans is het Z.-A. publiek zoo zelfstandig geworden, dat het zijn eischen op het verkiezingsprogram zoekt te brengen en in het

parlement weet door te zetten. De strijd over de gewetensclausule in de Hoogeronderwijswet is daarvan een treffend voorbeeld. Volgens de wet mag het curatorium van een College of afdeeling eener universiteit een te benoemen professor niet vragen naar zijn godsdienstige overtuiging. Het doet er niet toe of hij Jood of Heiden, Roomsche of Protestant is, als hij maar een wetenschappelijken graad bezit, dan is hij benoembaar. Daarlegen nu voeren de gereformeerden oppositie, met het gevolg, dat deze zaak tegen den zin van enkele voormannen op het eerstvolgende verkiezingsprogram zal verschijnen. Eveneens is de strijd voor de Afrikaansche taal uit het volk opgekomen, met het gevolg, dat die taal thans in alle scholen verplichtend is gesteld. De Bijbelvertaling van onze Statenbijbel in het Afrikaansch komt waarschijnlijk dit jaar gereed, en dan zal wel in 't kerkelijk leven de Afrikaansche taal de officiële taal worden, gelijk ze nu reeds bij vele gemeenten de officiële taal is. Een volk, dat de taal spreekt van een ander volk, zoo redeneert men, is een afhankelijk volk, maar een zelfstandig volk heeft zijn eigen taal.

Zoo is er ook ontwaking gekomen op wetenschappelijk gebied. De kleine plaatschooltjes zijn voor een groot deel vervangen door centrale scholen, terwijl de regeering de ouders helpt met vervoermiddelen voor de schoolkinderen. Het onderwijzend personeel wordt opgeleid aan flinke kweekscholen en ongecertificeerden worden bijna niet meer toegelaten om onderwijs te geven. De ouders vormen een schoolbestuur, dat uit de applicanten voor een betrekking een tweetal opmaakt, dat na controle door den districts-schoolraad, bij den Directeur van onderwijs wordt ingediend en waaruit deze een keus moet doen. Daardoor heeft men een middenweg verkregen tusschen vrije- en staatscholen. De middelbare scholen, die vroeger niet verder gingen dan de derde of vierde klas van onze gymnasie en H.B.S., zijn thans reeds zoover gevorderd, dat zij behoorlijk aansluiten bij het hoogeronderwijs. Er zijn thans drie universiteiten, die van Kaapstad, Stellenbosch en Pretoria, de laatste van deze verdeeld over enkele colleges. Was het vroeger noodig over zee te gaan, om een doctoralen graad te behalen, dit is thans niet meer strikt noodig, hij is in Z.-A. te verkrijgen.

Wat de stroomingen betreft onder de gestudeerden, deze zijn o.l. te onderscheiden in drie richtingen. Een groot deel van hen staat op het standpunt der Evolutie, en neigt tot het ethisch panteïsme. Evenals Gen. J. C. Smuts aan 't slot van zijn „Holism and Evolution" zegt, zijn deze van oordeel, dat trots alle wrijvingen van gefachten en oorlogen onder de menschen de idee van het goede uiteindelijk zal triomfeeren. Dit optimisme beschouwt het kwaad niet als zonde, die strafwaardig is voor God, maar als een erfelijk gebrek, dat overwonnen kan worden door den mensch zelf.

Een andere richting is dualistisch van opvatting. In den godsdienst is ze streng methodistisch, zoodat hare aanhangers bij de prayermeetings vooraan zitten. Maar terzelfder tijd zijn ze in de wetenschap evolutionistisch, en in de theologie voorstanders van de z.g.n. hoogere critiek des Bijbels en in de politiek streng liberaal of zelfs socialistisch getint, zonder dat ze zich van die dubbelhartigheid behoorlijk rekenschap geven.

Tegenover deze beide richtingen is er een klein deel van de intellectuelen, die, calvinistisch van beginsel zijnde, front maken in de wetenschap en in de praktijk tegen de evolutionistische opvattingen. Deze richting maakt in het kerkelijk leven ernst met de verklaring van Gods Woord en de handhaving van de tucht. In de politiek zijn ze nog te zwak om op eigen beenen te staan, maar men mag verwachten, dat zij eenmaal zullen komen tot de stichting van een Christelijk nationale partij. Noch de Sappies (S. A. P.) noch de Natties (Nat. Partij) kunnen hen op den duur bevredigen. Het spreekt van zelf, dat het calvinistisch deel van Nederland met sympathie den strijd van deze Gedeonsbende gadeslaat. Zij ijvert, kan men zeggen, voor een geestelijk Holisme.

S. O. LOS.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

De Opleiding.

Af en toe moeten we onze aandacht eens bopalen bij de opleiding van onze onderwijzers. Ieder, wien de belangen van het onderwijs naar den Woorden Gods ter harte gaan, verstaat, hoe ontzettend veel er aan gelegen is, dat de jonge menschen, die voor het onderwijs bestemd zijn, van gronds op worden ingeleid in de gedachte van de School met den Bijbel. 't Is zeker van veel belang, dat ze komen uit gezinnen, waar men leeft uit het beginsel, waaraan de Christelijke school haar bestaansrecht ontleent, maar 't is evenzeer van groote beteekenis, dat de opleiding hen speciaal toerust met de noodige kennis en bezielt voor het heerlijk ideaal, onmisbaar voor den arbeid onder onze gedoopte kinderen.

Ik wil dezen keer de aandacht bij de opleiding bepalen aan de hand van een tiental stellingen, die in November 1926 worden verdedigd door Frater Thomas, in een vergadering van Roomsche op-

leiders. We merken dan meteen, dat bij hen dezelfde wenschen leven als bij ons.

1. 't Schooleindexamen is uit zijn aard 'n beter criterium dan 't vroegere examen en dient bestendigd te worden.

Deze stelling richt zich tegen de menschen, die onder ons ook nog wel voorkomen en meenen, dat een staatsexamen toch maar veel billijker is en eerlijker dan een eigen examen. Ze verstaan maar niet, dat een neutraal examen de vrijheid aan banden legt, een vrijheid, die noodig is om bij de opleiding de kandidaten met het speciale van onze Christelijke scholen voldoende op de hoogte te brengen. Daarom luidt stelling 2 ook:

Voor de volkomen ontwikkeling van onze eigen principieel-Katholieke Opleiding is 't eigen examen een gebiedende noodzakelijkheid.

Daarin wordt precies gezegd, wat wij ook altijd van ons standpunt beredeneerd hebben. Het neutrale examen vroeg zooveel van de kandidaten voor de geëischte vakken, dat de eigen principieele vakken in het gedrang kwamen.

3. Evenzeer zijn 'n eigen examen en 't jus promovendi absoluut noodzakelijk voor onze Katholieke Hoofdacte-cursussen, indien ook hierbij een principieel-Katholieke opleiding tot haar recht wil komen.

Niemand zal het logische van dezen eisch kunnen weerspreken. Wie van jongs-af een principieele opleiding heeft gehad, kan maar heel moeilijk voor de hoofdvakken als: opvoedkunde, taal en letterkunde, geschiedenis een hoofdacte-examen afleggen, dat aan de principia gespeend is.

Voor de examinatoren is het ook moeilijk, elken kandidaat naar zijn eigen beginselen te examineren. Wat al wel gebleken is!

4. De onderlinge waardeering der vakken bij 't schooleindexamen behoort vastgesteld te worden in overleg met de examinatoren. Een eventueele „norm" dient rekening te houden met de richting — zoowel ethisch-godsdienstig als paedagogisch — waarin de kandidaten zijn opgeleid.

Er mag toch heusch wel eens over gepraat worden, of een vak als Nederlandsche taal, van hoeveel belang wij dat ook achten, in waarde voor den onderwijzer moet worden gesteld boven Opvoedkunde. En is een vak als Geschiedenis, met zijn hooge waarde voor karakter- en gemoedsvorming op neutrale examens wel ooit naar waarde geschat?

5. Ook voor de onderlinge waardeering der vakonderdeelen behoort met bedoelde richting ten volle rekening te worden gehouden. In geen geval mogen eischen gesteld worden, die uit moreel-religieus oogpunt in verband met de richting der Kweekschool onaannemelijk zijn.

't Mag niet voorkomen, zooals Frater Thomas vertelde, dat een Gecommitteerde even meedeelt, dat hij het onderdeel „Staatsinrichting" bij Geschiedenis zeer zwaar zal laten gelden. 't Is zeer wel mogelijk, dat daardoor een zeer onbillijke maatstaf bij de kandidaten van die bepaalde inrichting werd aangelegd. Ook kan bij de Lichamelijke Oefening in een richting gedreven worden, die bij vele bezwaar moet ontmoeten.

6. De R. K. Kweekschool dient volle vrijheid te hebben, zich volledig als vakschool overeenkomstig haar religieuze richting te ontwikkelen, zonder hierin belemmerd te worden door hinderlijke regeeringsmaatregelen.

Zoo vragen wij dat ook. Het belang van onze scholen eischt, dat wij den vollen nadruk kunnen leggen op die dingen, die wij de moeite waard keuren. Dat geldt voor onze gewone Lagere scholen en daarom in versterkte mate voor onze Opleidingsinrichtingen. En het overladen programma staat ons nu reeds hier en daar in den weg.

7. In de regeling van 't bezoek der Leerschool door de Kweekelingen dient de Directie eener Kweekschool zooveel mogelijk vrij te zijn, om in overleg met den docent in de Opvoedkunde en 't Hoofd der Leerschool aan dat bezoek 't grootst mogelijk paedagogisch effect te geven.

Frater Thomas bedoelt hier een vrijer gebruik van de Leerschool voor de a.s. onderwijzers dan het gaan volgens een vasten rooster. Zoo kan een toevallige afwezigheid van een leerkracht, of de behandeling van een bepaalde leerstof in een klas een geschikte gelegenheid bieden voor een heel kweekschoolklas, om daarvan te profiteren. 't Is eigenlijk wel wat dwaas, dat zooiets met de wet in de hand verboden is.

8. De leden van den Bond der R. K. Kweekscholen achten het billijk, dat aan den Staat, die de kosten der opleiding draagt, de noodige waarborgen worden gegeven, dat het staatsgeld aan het staatsbelang ten goede komt. Ze zijn evenwel van meening, dat deze waarborgen nimmer van dien aard mogen zijn, dat ze schade doen aan de confessionele richting der Kweekschool.